

Lahkus Eesti-Läti sillapea – HENN TUHERM – *in memoriam*

06.09.1939–†12.05.2016

Läti Põllu- ja Metsandusakadeemia Metsandusosakonna eestseisja, prof Talis Gaitnieks ütles oma kolleegide mälestusele viidates Henn Tuhermi kohta: Ta oli suurmees- ja õpetatud aumees ning tõeline rahvuslik (Läti H. P.) patrioot, kuigi ta oli rahvuselt eestlane, kandis ta hoolt läti keele ja selle kasutuse üle, eriti noorema põlvkonna dok-

torantide poolt. H. Tuherm olla lisanud veel: "*Doktor ei ole vaid oma ala tippspetsialist, ta peab austama, hoidma ja hindama oma emakeelt*".

Läti Põllumajandusülikooli kauaaegse prorektori ja NJF Läti eestvedaja Peteris Rivza sõnade kohaselt olla H. Tuherm ülikooli senatis tihtipeale tuletanud teistele meelde läti keele õiget grammatikat – eks ta oli ise ju selleks eelnevalt rohkem vaeva näinud, kui peale paar aastaseid õpinguid Tallinna Tehnikaülikoolist eestlaste rühmaga Jelgavasse metsa- ja puidutöötlemistehnoloogiat õppima läks, sinna teadus- ja õppetööl jäi ning lätlannaga abielludes pere soetas.

Oma elu jooksul jõudis Läti Põllumajandusülikooli õppeproktor (1991–1995) metsanduse- ja puidutöötlemise emeriitprofessor, *Dr. habil. sc. ing.*, Läti Põllu- ja Metsanduse Akadeemia auliige, Eesti Maaülikooli audoktor, Rootsi Kuningliku Metsa- ja Põllumajanduse Akadeemia välisliige jpt tunnustusi pälvinud Henn Tuherm töötada 17 aastat puidutöötlemisosakonna juhatajana ja osaleda metsandusteaduskonna ja teaduskeskuse Silava ühistöös, oli üle 30 aasta valdkonna juhtivspetsialist ning teadlane. Eriti meeldis talle töö noortega; ta olla öelnud: "*... sa oled nii vana kui vana on su keskkond ...*". Ta ei piirdunud vaid õppejõutööga – peale taasiseseisvumist oli ta esimene Eesti-Läti diplomaatiline saadik. Oma eluteel oli ta tunnustatud paljude Läti ja välismaa teenetemärkide ning ordenitega:

- 1999 – Läti Põllumajandusministeeriumi medal.
- 2004 ja 2005 – Läti metsandussektori tunnustus teaduse ja noorsootöö eest.
- 2006 – allakirjutanu poolt Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi (APS) esildisena Vabariigi President Arnold Rüütli poolt määratud Valgetähe Ordeni 4. järk ning Läti Ministrite Kabineti ja Metsandussektori tunnuskiri elutöö eest.
- 2009 ja 2014 – Läti Põllumajandusülikooli kuldmedal metsandus- ja materjaliuuringute ning noorte spetsialistide koolitamise ja ülikooli sotsiaalse arendamise eest.

- 2010 – Barrikaadide medal 1991. a sündmustel osalemise eest.
- 2011 – Läti Vabariigi presidendilt Kolme Valgetähe ordeni 4. järk.

Eriti tihe kontakt oli allakirjutanal ja APSil Henn Tuhermiga 2001–2007. a. Käisime Leo Liloveri jt väiksema grupiga korduvalt Jelgavas, sõlmisime Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi ja Läti Põllu- ja Metsanduse Akadeemiaga koostöölepingu viieks aastaks, H. Tuherm käis Tartus esinemas APSi aastakonverentsil, meie aga Lätis. Ja alati oli sillapeana vahendajaks ja meile otsetõlgiks Henn Tuherm ise. APSi suurema delegatsiooni võttis ta vastu 2004. a Riias toimunud ESTO-päevade ajal. Järgmisel aastal oli ta meile teejuhiks Kuramaa ekskursiooni ajal. Tema kuju ja asjatundlik ning humoorikas jutt on mees tänini.

Mis on selle eestisoost suguvulle tagamaa? Eks ikka kodu ja kool. Uudo Järvan meenutab klassivend Henn Tuhermit Haabersti 7-klassilise kooli priimusena, arvata, et ka Tallinna Reaalkooli Gümnaasiumis kuulus ta parimate hulka. Siin ei ole palju lisada veidi Henn Tuhermi lastetoa kohta; ta oli dotsent Vilma Raudsepa ja koorijuht ning muusikapedagoog Uno Järvela vanima õe poeg. Sügisele plaanitud Haabersti kooli klassi kokkutulekule aga Henn ei jõuagi – ta kutsuti ära 12. mail k.a. Saatjaskonnaks Dobeles regiooni Bezesi kabelis olid arvukad kolleegid ja väga arvukas tudengkond lätlastele omaselt austuse ja suurejoonelisusega. Kahjuks mitte kedagi Eestist. Teate kätte saanud EMÜ juhtkond oli ilmselt hõivatud ja kahjuks APSini jõudis kurb teade 1,5 tundi enne ta matust.

Oma teenistusaja jooksul on Henn Tuherm lugenud mitmeid distsipliine, juhendanud lõpu- ja doktoritöid. Publitseeritud tööde maht ulatub 182 ühikuni, millest 20 monograafiaid, 59 on avaldatud rahvusvaheliselt ja 99 kohaliku tähtsusega. Oma erialal töötas ta kokku 53 aastat. Teda jäid mälestama ja leinama arvukad õpilased, abikaasa Aina ja kaks poega Andres ja Aigars. Mõlemad pojad on isaga sama akadeemilise haridusega ning mõlema vanema keeles ja kultuuriruumis elu edasiviijad.

Austuse ja lugupidamisega pm-knd Heldur Peterson

Järelhüüde aluseks on kaasaegsete meenutused ja Läti Põllumajandusülikooli kodulehekülj.